

AZ ORVOSOK TOVÁBBKÉPZÉSE MAGYARORSZÁGON

1883—1938

I. SZÜNIDEI ORVOSI KURZUSOK

1883—1908

II. AZ ORVOSI TOVÁBBKÉPZÉS KÖZPONTI BIZOTTSÁGA MUNKÁSSÁGA

1910—1938

ÍRTA

GRÓSZ EMIL DR.

EGYETEMI TANÁR

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA, BUDAPEST

AZ ORVOSOK TOVÁBBKÉPZÉSE MAGYARORSZÁGON 1883—1938.

Írta: Grósz Emil dr. egyetemi tanár.

I. *A szünidei orvosi kurzusok. 1883—1908.*

A vallás- és közoktatásügyi magy. kir. miniszter 1938. június hó 30-án 23.623. szám alatt kelt rendeletével az Orvosi Továbbképzés Központi Bizottságának új szervezeti szabályzatát kiadta. Ezen intézkedésével az 1883 óta működő orvosi továbbképzést és annak 1910. november hó 30-án a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr által szervezett Orvosi Továbbképzés Központi Bizottságának statutumait reorganizálta. A következőkben rövid áttekintést óhajtok nyújtani az orvosi továbbképzés magyarországi munkájáról. A részletekről kimerítő tájékozás nyerhető az Orvosi Továbbképzés Központi Bizottsága közgyűlésein az utolsó tíz évben tartott elnöki megnyitóiimban, melyek az Orvosképzés folyóiratban évről-évre megjelentek.

Az orvosi továbbképzést a szünidei orvosi kurzusok szervezésével Magyarországon 1883-ban *Markusovszky Lajos*, *Fodor József*, *Korányi Frigyes* és *Müller Kálmán* szervezték meg. A kurzus céljait a *Korányi Frigyes* által fogalmazott alapelvek szabatosan körülírják. Egyik cél, hogy módot nyújtson az alapképzés kiegészítésére, másik, hogy az orvosi tudományok haladását megismertesse. A programm bölesen hangsúlyozza annak szükségét, hogy a kurzusok hallgatói a diagnosztika és therápia haladásáról ne csak tudomást szerezzenek, hanem azok módszereinek alkalmazásába be is gyakorolják magukat. Ezen kétféle célnek csak kétféle kurzus felelhetett meg. Előzőnek egy hosszabb alapképző kurzus, utóbbinak rövidebb ismertető tanfolyam, mely különösen az újabb haladásról tájékoztasson. (Az angolok „ismeretfelfrissítő“-nek nevezik.) Az első tanfolyamot 1883. szeptember 7-től 16-ig *Fodor József* elnöklelte és *Müller Kálmán* titkársága alatt tartották meg. Ezen 24 előadó és 118 hallgató vett részt. A második kurzust 1884. szeptemberében, a harmadikat 1887. szeptemberében *Korányi Frigyes* elnöklelte alatt. A második kurzus titkára *Müller Kálmán*, a harmadiké *Dollinger Gyula* volt. Az előadók száma 32-re emelkedett, míg a hallgatóké a második kurzuson 59-re, a harmadikon 34-re apadt. Az előbbieket száma továbbra is folyton szaporodott, mert az az álláspont jutott érvényre, hogy az egész tanítótétel hirdessen előadásokat. *Tauffer Vilmos* már 1884-ben megmondotta, hogy az nem fog jó eredményre vezetni, ha olyan előadók is résztvesznek, akiknek nem áll rendelkezésre megfelelő beteganyag. A következmények igazat adtak neki. Az 1897-ben tartott ötödik kurzuson 55 előadó és 51 hallgató volt, s így 1—1 előadóra 1—2 hallgató esett, de ezek is folyton változtak, mert egyik tanfolyamról a másikra mentek át, részben érdeklődésből, részben kíván-

esiságból, részben tájékoztatlanságból. Az 1899. december 7-én tartott közgyűlésen javaslatomra az előadók elhatározták, hogy az 1886-ban megállapított elvek szerint kevés előadó legyen, akiket a bizottság szólítson fel. A következő hatodik kurzuson, melyet 1900. szeptemberében tartottak s melynek *Bókay János* volt az elnöke és *Schaffer Károly* a titkára, már csak 12 előadó hirdetett tanfolyamot és 44 hallgató vett részt. A hetedik tanfolyam elnöke *Jendrassik Ernő* volt, titkára *Bäcker József*, e tanfolyamot júniusban tartották, úgy, amint azt már *Korányi Frigyes* is javasolta, minthogy ez azon idő, amikor a falusi orvosok legkönnyebben távozhatnak működési területükről. A 12 előadónak 36 hallgatója volt. A nyolcadik kurzus, melyet 1902-ben tartottak, elnöke *Dollinger Gyula* volt, titkára *Grósz Emil*, 13 előadóval és 51 hallgatóval. A következő tanfolyamokat ezen keretben tartottuk meg, de mindinkább megerősödött azon meggyőződésem, hogy a tanfolyamokról intézményesen kell gondoskodni s hogy módot kell nyújtani a vidék orvosainak, hogy székhelyük közelében egészíthessék ki ismereteiket s hogy erre az egész év folyamán alkalmuk legyen. 1906 decemberében indítványt tettem, hogy porosz mintára a vallás- és közoktatásügyi minisztérium fennhatósága alatt delegáltakból központi bizottságot alakítsunk, melynek díjazott titkára legyen. Ezen indítványom megtételében kétségtelenül befolyásolt az a rendszer, melyben Poroszországban és későbbben az egész Németbirodalomban az orvosok továbbképzése folyt. Szemem előtt a Frigyes császárné emlékére létesített intézmény állott, melynek megnyitásán jelen voltam, s melyen a német császár, a bádeni nagyhercegnő és a porosz és a birodalmi kormány is résztvett. Az előadói értekezlet azonban nem fogadta el ez indítványomat, hanem *Kétly Károly* javaslatára bizottságot küldött ki, melynek feladata orvosi továbbképző tanfolyamoknak az eddigi keretben való rendezése. A tizedik szünidei kurzus végrehajtó bizottsága, melynek elnöke *Grósz Emil* volt, kimondotta, hogy a kurzus június első felében legyen, egy tanfolyamon 25 hallgató vehet részt, amennyiben többen jelentkeznek, két csoportot szerveznek. Előadó csak az lehet, akinek van elég beteganyaga. Az előadásokat úgy kell beosztani, hogy a hallgatóknak ne kelljen egyik előadásról a másikra messzire menni. Minden csoportban képviselve legyenek a főtárgyak, a kisebb speciális tárgyak egy része az egyik csoportban, másik része a másik csoportban találjon helyet. A tizenegyedik kurzuson 67 orvos vett részt. A hallgatók nagyon meg voltak elégedve az új beosztással és emlékül neveikkel ezüst táblát adtak át. 1903 óta *Tóth Lajos* államtitkár közbenjárására sikerült a vallás- és közoktatásügyi minisztériumtól 1000 korona évi támogatást kieszközölni. 1908-ban, mint a tizenkettedik szünidei kurzus elnöke, a tanfolyamot ünnepélyesen nyitottam meg. Ezzel az volt a célo, hogy a kormány, törvényhatóságok és az egész ország figyelmét az orvosi továbbképzés fontosságára felhívjam. Ő kir. Fensége József főherceg és Ő kir. Fensége Augusta főhercegnő asszony a megnyitó ülésen megjelentek, úgyszintén az orvoskari tanártestület majdnem teljes számban. A főhercegi pár megjelenését *Korányi Frigyes* köszönte meg.

A tizenharmadik tanfolyam elnöke *Korányi Sándor* volt és titkára *Ilyés Géza*. A tizenegyedik szünidei kurzus elnöke is *Korányi Sándor* volt. Az 1908. december 19-én tartott értekezleten a 134 budapesti orvoskari egyetemi előadó közül 12-en jelentek meg.

Az 1883–1908-ig terjedő időben 14 szünidei orvosi kurzus volt, melyeken kb. 1000 orvos vett részt és több mint 100 előadó 300 tanfolyamot tar-

tott. A beiratási díj kezdetben 30 forint, majd 50 korona, még később 20 korona volt.

Mínthogy az utolsó években az előadók érdeklődése csökkent, a hallgatók száma apadt, elérkezettnek találtam az időt, hogy újból napirendre hozzam a már egyízben felvetett eszmét, egy erős központi szervezet létesítését. A porosz központi bizottság most már birodalmivá alakult át. A társadalom a Frigyes császárné-ház létesítésére, mely az orvosi továbbképzés központja, 2 millió márkát adományozott. Az 1909-ben Budapesten tartott nemzetközi orvoskongresszus előkészületei miatt szünidei orvosi kurzusok tartása nem volt tervbe véve. Ezen időközött használtam fel arra, hogy Tóth Lajosnak és gróf Apponyi Albertnek, ki akkor vallás- és közoktatásügyi miniszter volt, azt a javaslatot tegyem, hogy mi is létesítsünk központi bizottságot s indítsunk folyóiratot, melynek az legyen a feladata, hogy az orvosokat tudományunk haladásáról tájékoztassa. Gróf Apponyi Albert 1908. december havára értekezletet hívott össze, melyen személyesen elnökölt, s az értekezlet elfogadta azon statutumot, melyet kidolgoztam. Az 1909-ben megtartott nemzetközi orvosi kongresszuson Kuttner tanár, a német központi bizottság főtitkára előadást tartott, melyen nemzetközi bizottság alakítását javasolta. E bizottság megalakult és első ülését Londonban 1913-ban a XIV. nemzetközi orvosi kongresszus alkalmával tartotta. Ezen ülésről szóló jelentés csak 1918-ban jelent meg. 1910. november 30-án gróf Zichy János jóváhagyta a gróf Apponyi Albert elnöksége alatt megállapított statutumokat és kinevezte a tisztikart: *Tóth Lajos* elnök, *Grósz Emil* alelnök, *Scholtz Kornél* titkár. Az első ülésen személyesen elnökölt és hangsúlyozta, hogy az orvosi továbbképzés fontos közügy. Anyagi támogatásul állami szubvenciót és a Szelényi Lajos-alapítvány kamatait jelölte meg. A törvényhatóságokat pedig felhívta, hogy ösztöndíjak adományozásával tegyék lehetővé a vidéki orvosok részvételét. Apponyi Albert és Zichy János döntésével lezárult az orvosi továbbképzés első korszaka, mely alatt az orvosok csak egy töredéke vett részt a továbbképzésben.

II. Az orvosi továbbképzés központi bizottsága. 1910—1938

Az Orvosi Továbbképzés Központi Bizottságának megalakulásával új korszak nyílt meg.

Ezen korszak kezdete a nagy háború kitöréséig a fejlődés és erősödés időszaka volt. A régebbi kéthetes ismétlő tanfolyamokat, melyeken valamennyi szakma képviselve volt, fenntartottuk. De különös súlyt helyeztünk a klinikai főszakmákból tartott négyhetes tanfolyamokra, melyek alatt az orvosok egész napjukat a választott klinikán vagy kórházi osztályon töltötték. Ezeken kívül speciális tanfolyamokat tartottunk, így az anya- és csecsemővédelemről, tuberkulózisról, maláriáról, nemibetegségekről, trachomáról, szociális orvostudományból és közegészségstanból, orvosi statisztikáról, physico-therapiából, fertőző betegségekből, stomatológiából, háborús sérülésekről, mérgezésekről, rheumatizmusról, diabetes, rák, allergiás betegségekről, ojtásokról; hosszabb, egy-, két-, sőt háromhónapos tanfolyamot rendeztünk a szülészetből. Katonaorvosok, a társadalombiztosító, községi és körorvosok számára külön tanfolyamokat, a budapesti orvosok számára hetekint egyszer igen látogatott betegbemutatókat tartottunk. Egy ideig a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr megbízásából iskola-

orvosi tanfolyamot is rendeztünk. E feladat alól azonban a miniszter úr kérésünkre felmentett. Minthogy a gazdasági viszonyok miatt a magyar orvosoknak most már nincs alkalmuk külföldi tanulmányutakra, meghívásunkra számos külföldi orvostudós tartott továbbképző előadást. Ezek között az orvosi tudomány legelőkelőbb képviselőit találjuk. A lefolyt 28 év alatt több mint 11.000 orvos nyert továbbképzést, az utolsó években évenként kb. 1000. A mellékelt táblázat képet nyújt a résztvevők számának ingadozásáról.

Azon célból, hogy a vidékről Budapestre jövő orvosok olesó és jó elhelyezést nyerjenek, a népjóléti és munkaügyi minisztérium az Országos Közegészségügyi Intézettel kapcsolatban 40 szobás orvosházat épített, amelyben az orvosok havi 100 pengőért lakást és ellátást nyerhetnek. Indokolt esetben a központi bizottság megtéríti ez összeget. Míg külföldön a hallgatók jelentékeny összegű tandíjat fizetnek (50—100—150 márkát), nálunk ellenkezőleg az orvosok anyagi támogatására van szükség. Ilyen anyagi támogatást törvényhatóságok, társadalombiztosító és elsősorban maga az Orvosi Továbbképzés Központi Bizottsága nyújtott. Amidőn jelentékeny szubvencióban részesültünk, az ösztöndíjak összege az évi 20.000 pengőt is elérte. Sajnos, a bizottság szubvenciója nagyon elapadt.

Igen tanulságos a támogatás mértéke. A megalakuláskor (1910-ben) az állami költségvetésből 10.000 korona, a Szelényi Lajos-hagyatékából 15.000 korona állt rendelkezésre. A háborút követő infláció a támogatás összegét majdnem teljesen megsemmisítette. A pengőérték létesítésekor az állami budgetben mindössze 1300 pengő volt előirányozva, a Szelényi-hagyatékából 8000 pengő. Ehhez járult azonban a népjóléti minisztérium néhány ezer pengős támogatása. E szubvenciót arra fordítottuk, hogy községi és körorvosok számára tanfolyamot rendezzünk s számukra anyagi támogatást nyújtsunk. Gróf Klebelsberg Kunónak sikerült az állami támogatást felemelni, sőt Wekerle Sándor pénzügyminiszter kérésére az állami költségvetésben 40.000 pengőt irányzott elő, melyhez a Szelényi-hagyatékából 15.000 pengő járult. Nem kevesebb, mint 55.000 pengő állott rendelkezésünkre, aminek következtében az orvosok nagyobb méretű támogatása lehetővé vált. Sajnos, az 1931-i gazdasági válság ez örvendetes fejlődést megakasztotta, sőt nagyon is megesorbitotta. A redukeciók nyomon követték egymást, úgyhogy ma már csak mindössze 21.000 pengő áll rendelkezésre, 11.000 az állami költségvetésben és 10.000 a Szelényi-hagyatékából. Az Országos Társadalombiztosító Intézet orvosai továbbképzésére évi 10—13 ezer pengőt fordít. Hogy a vidéki orvosok a mai nehéz körülmények között is részesülhessenek továbbképzésben, a tanfolyamok nagyfokú decentralizációját szerveztük meg. Nemesak a vidéki egyetemi városokban, hanem nagyobb vidéki kórházakban is megindult a továbbképzés, amire a lehetőséget az adta meg, hogy az egyetemeken kitűnő tanerők és kitűnően felszerelt klinikák állottak rendelkezésre és a vidéki közkórházak is évről-évre fejlődtek és kitűnő szakembereket nyertek meg az egyes osztályok vezetésére.

A belügyminiszter úr a közkórházakban tartandó továbbképző tanfolyamok ügyében nagyfontosságú rendeletet adott ki. (4. melléklet.) Az elesatolt területekről jövő orvosok továbbképzését a legmelegebb szerezettel felkaroltuk. A finn, német és francia orvosok továbbképzését is pártoltuk, de most már Amerikából is mind többen jelentkeznek, úgyhogy ezek ügyének intézésére külön albizottságot alakítottunk. E bizottság utolsó elnöke *Kiss Ferenc* egyetemi tanár.

Az Orvosi Továbbképzés Központi Bizottsága által rendezett tanfolyamokon kívül a továbbképzésre még lehetőséget nyújtott a balatoni orvoshét, melyet a balatoni fürdőigazgatóság rendez. A Klinikák és Kórházak Szövetsége által rendezett kórházüzem gazdasági tanfolyamot támogattuk.

Az 1910-ben elültetett gyenge palántából 28 év alatt hatalmas, lombos fa fejlődött.

Az Orvosképzés folyóirat lépést tartott a tanfolyamok fejlődésével. A folyóirat 1911 óta szakadatlanul megjelent és pedig évente hat füzetben. Ezekhez járultak azon különfüzetek, melyeket egyes klinikák s intézmények saját költségükre kiadtak. Volt olyan évfolyam, melyben az előfizetők 140 nyomtatott ívet kaptak 12 pengő előfizetési díjért, rendszeren 80 ívet. 28 év alatt kb. 2200 cikk jelent meg. Ez azáltal volt lehetséges, hogy a szerzők s a szerkesztők munkájukért nem részesültek tiszteletdíjban. A Presse Médicale magyar száma hosszas előkészület és sok nehézség leküzdése után megjelent. Ezzel a magyar és francia tudományos világ között új kapcsolatot létesítettünk. Olasz és finn számok is előkészületben.

Az orvosi továbbképzés fontosságát az államfők is méltányolták: „Ő Felsége a király 1917. március 30-án Laxenburgban a bécsi és a budapesti egyetemi orvostanárok küldöttségét fogadta s ez alkalemből, mint a háború tartamára kinevezett katonáorvosok, emlékiratot nyújtottunk át, melyben a hadsereg orvosainak képzésére és továbbképzésére tettünk javaslatokat. Ő Felsége 1918. október 14-én Wekerle Sándor miniszterelnök útján az orvosok továbbképzése iránt meleg érdeklődésének adott kifejezést, annak — az orvosi kar színvonalának emelkedése szempontjából — különös fontosságot tulajdonított s azt óhajtotta, hogy a kormány hatékony támogatásban részesítse. A miniszterelnök ezen királyi rezolúció értelmében a vallás- és közoktatásiügyi s belügyminisztereket felkérte, hogy az orvosok továbbképzése érdekében minden lehetőt elkövessenek.

Magyarország kormányzója pedig 1927-ben az orvosi továbbképzés szolgálatában álló tanfolyamok eredményes munkássága iránt élénk érdeklődésének méltóztatott kifejezést adni s „az orvosi továbbképzés minél erőteljesebb fejlődését a közegészségügy életbevágó érdekei szempontjából a legnagyobb mértékben kívánatosnak tartja.“

A Kormányzó úr az orvosi továbbképzés nemzetközi akadémiájának megalakulásakor újból kifejezte érdeklődését és méltánylását az orvosok továbbképzése jelentőségével szemben.

Az uralkodócsalád tagjai közül József főherceg és családja az orvosok továbbképzését a legmelegebb pártfogásában részesítette. Ő Királyi Fensége, dr. vitéz József Ferenc főherceg 1918. szeptember 21-én, a Bajtársi Szövetségek orvosi szakosztályának budapesti ülésén mint a király képviselője, az orvosképzés s továbbképzés nagy jelentőségére utalt s az orvosokat az irtalom fejedelmeinek nevezte.

A magyar királyi kormány támogatása tette lehetővé az orvosi továbbképzés fejlődését, de a törvényhatóságok és más intézmények érdeklődése korántsem állt arányban az orvosi továbbképzés jelentőségével. A társadalom pedig közönyösnek mutatkozott vele szemben. Pedig a társadalom életérdeke az orvosok magas képzettsége. Az orvos hivatása, hogy a nemzet erejét növelje, a nép egészségét megőrizze, a betegséget elhárítsa, azt mennél jobban s mennél rövidebb idő alatt meggyógyítsa s az élettartamot meghosszabbítsa. E nagy feladat betöltésére magas erkölcsi alapon

álló s a tudomány fegyvereivel gazdagon felszerelt orvosi rendre van szükség.

Az Orvosi Továbbképzés Központi Bizottságának működése új fázisba jutott az 1935. év folyamán.

Az Orvosi Továbbképzés Központi Bizottsága tagjainak mandátuma 1935. december végével lejárt volt, ezért a Központi Bizottság, statutumai értelmében, felkérte a minisztériumokat, az egyetemek orvosi fakultásait és a bizottságban képviselt hatóságokat és testületeket delegáltjaiknak megnevezésére. A felkért minisztériumok, testületek és intézmények delegáltjaikat megnevezték. A budapesti kir. magy. Pázmány Péter Tudományegyetem orvosi fakultása 1935. december 12-én tartott ülésén azonban a dékán javaslatára *nem* küldött ki delegátusokat, hanem bizottságot választott, mely az orvosi továbbképzés reorganizációjával sürgősen foglalkozzék. A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrhoz felterjesztést intézett, melyben a Központi Bizottság mandátumának a költségvetési év végéig, tehát 1936. június 30-ig való meghosszabbítását kérte s erről az Orvosi Továbbképzés Központi Bizottságát hozzájárulás céljából értesítette. A budapesti egyetem orvosi fakultása által kiküldött bizottság az 1936. év március havában elfogadta Darányi Gyulának a reorganizáció ügyében tett tervezetét, a társegyetemek orvosi fakultásainak megküldötte, a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úrnak felterjesztette s az Orvosi Továbbképzés Központi Bizottságával is közölte. A Központi Bizottság a budapesti egyetem orvosi kara dékánjának óhaja értelmében e tervezetet 1936. március 30-án tartott ülésében letárgyalta s a maga részéről is kidolgozott egy reorganizációs tervezetet s a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úrhoz kísérőirattal felterjesztette.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr döntése előtt a kérdést tárgyalásra kiadta a Felsőoktatásügyi Tanácsnak.

A provizórium azonban tovább tartott, mint 1936. június 30, mert a reorganizáció nem történt meg s a miniszter úr félévről félévre összesen öt ízben hosszabbította meg a tisztikar s saját képviselőjének mandátumát. Az orvosok továbbképzése az eddigi keretekben tovább folyt, sőt jelentékeny fejlődést mutatott, bár az, hogy nem lehetett egyszévi programot kiadni, s nem lehetett nagyobb tervekkel foglalkozni, nem volt előnyös.

1938. április havában a Központi Bizottságra új nehéz feladat hárult. Budapesten alakult meg az orvosi továbbképzés nemzetközi akadémiaja, ennek rendezését egy külső tényezők által előidézett incidens zavarta meg, melynek következtében az Orvosi Továbbképzés Központi Bizottsága elnöke, alelnöke és titkára lemondtak és felmentésüket kérték, a miniszter úr azonban a felmentést nem adta meg s arra csak 1938. június 30-ával került a sor. Az incidens nem jutott a külföldiek tudomására s a nemzetközi akadémia megalakítása zavartalanul történhetett meg. (L. Orvosképzés 1938. 3. sz.)

Az orvosi továbbképzés kérdésével a felsőoktatásügyi kongresszus Darányi Gyula referátuma alapján foglalkozott, a Felsőoktatásügyi Tanács biológiai és orvosi szakosztálya pedig ugyancsak Darányi Gyula referátuma alapján elfogadta azt a reform-tervezetet, melyet egy e célra kiküldött albizottság kidolgozott. E tervezet kompromisszum eredménye, amely a budapesti egyetem orvosi fakultása és az Orvosi Továbbképzés Központi Bizottsága tervezetei között kölcsönös megegyezés útján létesült.

A Felsőoktatásügyi Tanács elnöki tanácsának meghallgatásával a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr a tervezeten újabb módosításokat eszközölt és 1938. június 30-ával a régi tisztikart felmentette, a bizottság elnökét s alelnökét kinevezte* s az új szabályzatot kiadta.

Ezzel bezárult az orvosi továbbképzés magyarországi rendszerének második korszaka.

*

E vázlatos ismertetés csak halvány képet ad arról a munkáról, mely az orvosok továbbképzése érdekében Magyarországon folyt. A külföldi hasonló intézményekkel való összehasonlításra, bármilyen tanulságos is volna, ezúttal nincs hely és alkalom. Az Orvosképzés évfolyamaiban több ízben megismertettem a német, francia, angol és amerikai szisztemát. Ezúttal csak arra utalok, hogy az angol uralkodóház, kormány, törvényhozás és társadalom milyen nagy súlyt helyez az orvosok továbbképzésére. Nagy-Britannia legelőkelőbb orvosai, Jonathan Hutchinson, majd Sir William Osler kezdeményezték. A kormány Earl of Athlone elnöklésével külön bizottságot nevezett ki a kérdés tanulmányozására. A bizottság javaslatai alapján Neville Chamberlain alatt működő második bizottság foglalt állást a British Post Graduate Medical School alapítása mellett.

Ennek megvalósítása az Austen Chamberlain elnöklésével működő bizottság feladata volt. 1931-ben királyi charter intézkedett, 1933. május 13-án V. György király nyitotta meg az iskolát.

A Németbirodalom orvosi továbbképző akadémiaja a Frigyes császárné-házra támaszkodott, s az orvosi továbbképzést kötelezővé tették.

Olaszországban külön orvosi továbbképző iskola működik. Ilyen nagyszabású intézményekkel és intézetekkel szemben a mi rendszerünk szegényes. A nagy anyagi eszközöket az előadók önzetlensége és áldozatkészsége pótolta. Az orvosok önkéntes jelentkezése évről évre nagyobb méreteket öltött. Az organizáció egy kézbe összpontosult. Ha a munka eredményes volt, az annak köszönhető, hogy az a magyar orvosi tudomány nagy mesterei által lefektetett sziklaszilárd alapon épült. Az új korszak feladata az intézmény továbbfejlesztése. A siker feltétele a tradíció fenntartása.

* Elnök Darányi Gyula, alelnök Burger Károly.

AZ ORVOSOK TOVÁBBKÉPZÉSE KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK STATUTUMAI.

Elfogadta a gróf Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi miniszter elnöklésével 1908 decemberében tartott értekezlet. Jövőhagyta gróf Zichy János vallás- és közoktatásügyi miniszter 1910. november hó 30-án.

1.

Az orvosok továbbképzésére alakult Központi Bizottság székhelye Budapest; ezen bizottság feladata, hogy az orvosok továbbképzéséről gondoskodjék, ezen cél elérésére:

1. Kéthetes ismétlő-tanfolyamokat rendez vidéki gyakorlóorvosok számára, elsősorban az egyetemi városokban s elsősorban az egyetemi előadók közreműködésével.

2. Hosszabb tanfolyamokat rendez a nagyobb kórházakban, a helybeli és környékbeli orvosok számára.

3. Rendezi és közvetíti a tiszti- és katonatorvosok számára tartandó tanfolyamokat.

4. Közvetíti a kórházi internátusok és externátusok létesítését és működését.

5. Vidéken fiókokat szervez azon célból, hogy ezek az orvosok és a Központi Bizottság érintkezését közvetítsék.

A Központi Bizottság gondoskodik szükség szerint az előadók honorálásáról és a hallgatók számára szubvenciók megszerzéséről. Előbbire szolgálna az állami támogatás, utóbbira a törvényhatóságok és illetékes hatóságok anyagi segítsége.

2.

A Központi Bizottság tagjai:

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi, a m. kir. belügyi, a m. kir. honvédelemügyi és a cs. és kir. közös hadügyminiszter egy-egy képviselője (kiküldöttje), az Országos Közegészségi Tanács, az Igazságügyi Orvosi Tanács és Budapest székesfőváros közönségének egy-egy képviselője, a tudományegyetemek orvoskari tanártestületeinek három-három képviselője, Budapest székesfőváros kórházainak két-két képviselője, a pozsonyi m. kir. állami kórház egy képviselője, kórházigazgatók egyesületének egy képviselője, továbbá a budapesti poliklinikai egyesület, az Országos Orvosszövetség és a magyar orvosi lapok szindikátusának egy-egy képviselője és végül a Központi Bizottságba beolvadt szünidei orvosi kurzus egy delegáltja. A Bizottság tagjainak megbízatása öt évre szól.

A Bizottságnak jogában áll ezenkívül még három olyan tagot beválasztani, akiknek a bizottság működésében való résztvétel az ügy érde-

kében kívánatos. Ezen utóbb említett tagok megbízatása az illető ciklus végéig tart.

3.

A Központi Bizottság tisztikara: az elnök, alelnök és a titkár. A tisztikar tagjait öt-öt évre a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter nevezi ki és pedig az elnököt a Bizottság tagjai közül, a titkárt esetleg a tagok során kívül.

4.

A Bizottság évenként egy rendes közgyűlést tart; rendkívüli közgyűlést a Bizottság 10 tagjának kívánságára az elnök összehívja.

5.

A Központi Bizottság az orvostudomány ügyeinek intézésére és vezetésére végrehajtóbizottságot küld ki, amely a tisztikar tagjaiból és a Központi Bizottság öt más tagjából áll. A végrehajtóbizottság tagjainak megbízatása öt évre szól.

6.

Ezen statutumot csak a Központi Bizottság közgyűlése változtathatja meg.

AZ ORVOSI TOVÁBBKÉPZÉS KÖZPONTI BIZOTTSÁGA.

1936. március hó 30-án tartott ülésében elfogadott tervezet az 1910. évi
statutumok módosítására.

1.

Az orvosok továbbképzésére alakult Központi Bizottság székhelye *Budapest*; a Bizottság feladata, hogy az orvosok továbbképzéséről gondoskodjék, ezen cél elérésére:

1. Továbbképző tanfolyamokat rendez orvosok számára, elsősorban az egyetemi városokban s elsősorban az egyetemi előadók közreműködésével.

2. Továbbképző tanfolyamokat rendez a nagyobb kórházakban, helybeli és környékbeli orvosok számára.

3. Továbbképző tanfolyamokat rendez a tiszti-, községi, körorvosok és katonarvosok számára.

4. *Budapesten* és az egyetemi városokban albizottságokat szervez azon célból, hogy ezek — az orvosok és Központi Bizottság érintkezését közvetítsék s a tanfolyamokat rendezzék.

A Központi Bizottság gondoskodik szükség szerint az előadók honorálásáról és a hallgatók számára szubvenciók megszerzéséről. Előbbire szolgál az állami támogatás, utóbbira a hatóságok és a társadalom anyagi segítsége.

2.

A Központi Bizottság tagjai:

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi, a m. kir. belügyi, a m. kir. honvédelemügyi minisztériumok egy-egy képviselője (kiküldöttjei), az Országos Közegészségi Tanács, az Igazságügyi Orvosi Tanács, a m. kir. Országos Közegészségügyi Intézet és Budapest székesfőváros közönségének egy-egy képviselője, a budapesti királyi magyar Pázmány Péter Tudományegyetem orvoskari tanártestülete öt, a többi egyetem orvosi karának két-két, a Felsőoktatásügyi Egyesület orvosi szakosztályának, Budapest székesfőváros kórházainak egy képviselője, továbbá a Klinikák és Kórházak Szövetségének, az Országos Orvosi Kamarának és a magyar orvosi lapoknak egy-egy képviselője. A Bizottság tagjainak megbízatása öt évre szól.

A Bizottságnak jogában áll ezenkívül még három olyan tagot beválasztani, akiknek a Bizottság működésében való résztevés az ügy érdekében kívánatos. Ezen utóbb említett tagok megbízatása az illető ciklus végéig tart.

3.

A Központi Bizottság tisztikara: az elnök, alelnök és a titkár. A tisztikar tagjait öt-öt évre a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter nevezi ki és pedig az elnököt és alelnököt a Bizottság tagjai közül, a titkárt esetleg a tagok során kívül.

4.

A Bizottság évenként egy rendes közgyűlést tart; rendkívüli közgyűlést a Bizottság 10 tagjának kívánságára az elnök összehívja. A kéttagú pénztárvizsgálóbizottságot a közgyűlés évenként választja meg.

5.

A Központi Bizottság az orvosképzés ügyeinek intézésére és vezetésére végrehajtóbizottságot küld ki, amely a tisztikar tagjaiból és a Központi Bizottság hat más tagjából áll, kikből három tag budapesti és három tag a vidéki egyetemek egy-egy képviselője. A végrehajtóbizottság tagjainak megbízatása öt évre szól.

6.

A Bizottság ügyrendjét maga állapítja meg és a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter erősíti meg.
Budapest, 1936. március 30.

AZ ORVOSI TOVÁBBKÉPZÉS KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK SZERVEZETI SZABÁLYZATA.

*Kiadatott a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 1938. évi 23.623. sz.
alatt kelt rendeletével.*

1. §.

Az Orvosi Továbbképzés Központi Bizottságának (a Bizottság) székhelye: Budapest.

2. §.

A Bizottság célja: továbbképző tanfolyamok rendezése gyakorlóorvosok, szakorvosok, hatósági orvosok, katona- stb. orvosok számára;

a Bizottság gondoskodik a hallgatók számára állami támogatásról, állami, törvényhatósági, társadalmi segítség igénybevételéről és az előadók tiszteletdíjáról;

a Bizottság a továbbképzést a tudományegyetemek székhelyén (Budapest, Szeged, Debrecen, Pécs) működő helyi bizottságai útján bonyolítja le.

3. §.

A Bizottság elnökét és alelnökét a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter nevezi ki, előbbi a kir. m. Pázmány Péter Tudományegyetem orvostudományi karának nyilvános rendes és nyugalmazott nyilvános rendes tanárai közül. A kinevezés öt évre, illetőleg az ötévi évkör végéig szól.

A Bizottságot az elnök képviseli s vezeti és irányítja annak működését. Az alelnök az elnököt akadályoztatása esetén helyettesíti.

4. §.

A Bizottság tisztikarának tagjai a 3. §-ban megjelölteken felül:

a) a főtitkár, kit az elnök előterjesztésére a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter nevez ki a megbízás visszavonásáig szóló időre s ki az elnöknek segédkezik a Bizottság vezetésében és irányításában;

b) a pénztáros, kit a Bizottság két évre választ;

c) a kétagú pénztárvizsgálóbizottság, melyet a közgyűlés évenként választ a Bizottság tagjai sorából;

d) a titkár, ki tiszteletdíjas alkalmazott is lehet, s akit a megbízás visszavonásáig az elnök bíz meg; feladata az igazgatási ügyek intézése az elnök utasításai szerint és a főtitkár ellenőrzése mellett. A titkár megbízása egyhavi felmondással megokolás nélkül bármikor visszavonható.

5. §.

A Bizottság tagjai a tisztikaron felül:

- a) a m. kir. vallás- és közoktatásügyi, belügyi és honvédelmi miniszter egy-egy képviselője;
- b) az Országos Közegészségügyi Tanács és az Igazságügyi Orvosi Tanács elnöke;
- c) a m. kir. Országos Közegészségügyi Intézet igazgatója, Budapest székesfőváros tiszti főorvosa, Budapest székesfőváros kórházainak központi igazgatója, az Országos Felsőoktatási Tanács egy képviselője;
- d) az Országos Orvosi Kamarának egy képviselője;
- e) a Klinikák és Kórházak Szövetségének egy képviselője;
- f) a kir. m. Pázmány Péter Tudományegyetem orvostudományi karának hat, a szegedi, debreceni és pécsi tudományegyetem orvostudományi karának két-két tagja, akiket az illető kar választ;
- g) a Bizottságnak jogában áll ezenkívül még három olyan tagot választani, kiknek a Bizottság működésében való részvétele az ügy érdekében kívánatos;
- h) a megválasztott, kiküldött és a hivatalból tagok tagsága öt évre, illetőleg az ötévi évkör végéig szól.

6. §.

A Bizottság évenként legalább egyszer közgyűlést tart, melyet az elnök a tárgysorozat megjelölésével legalább 14 nappal előbb köteles összehívni. Az évi rendes közgyűlés tárgya: a) az elnöki jelentés, b) a főtitkári jelentés az ügykezelésről, c) a pénztárvizsgálóbizottság jelentése, a felmentvény megadása és a kéttagú pénztárvizsgálóbizottság választása, d) a jövő évi költségvetés megállapítása, e) a szerkesztőbizottság jelentése a folyóirat ügyeiről, f) egyéb folyó ügyek, g) indítványok, melyek három nappal a közgyűlés előtt írásban benyújtandók az elnöknek. A rendkívüli közgyűlés tárgysorozatát az elnök állítja össze.

A közgyűlés határozatképes, ha a tisztikarból az elnök (alelnök) és legalább három (3) tag, valamint ezenfelül még legalább hét (7) bizottsági tag van jelen. Rendkívüli ülést az elnök bármikor összehívhat, illetőleg azt a Bizottság tíz (10) tagjának írásbeli kívánságára 14 napon belül össze kell hívnia.

7. §.

A Bizottság hivatalos folyóiratának főszerkesztője a Bizottság elnöke, a szerkesztőbizottság tagjai: a tudományegyetemek orvostudományi karának egy-egy kiküldöttje és a Bizottság által kiküldött három tag.

8. §.

A tudományegyetemek székhelyén működő helyibizottságok az illető egyetem orvostudományi karának nyilvános rendes és rendkívüli tanáraitól alakulnak. A helyibizottságok kiválóan alkalmas szakemberek meghívásával magukat kiegészítik; a helyibizottságokban a meghívott tagoknak mindenkor száma nem haladhatja meg az egyetemi nyilvános rendes és rendkívüli tanárok számának a felét. Budapesten a helyibizottság nagyságára való tekintettel külön elnökség és öt tagból álló végrehajtóbizottság is választható. Az elnökség és a végrehajtóbizottság tagjai közül

legalább hármat a kir. m. Pázmány Péter Tudományegyetem orvostudományi karának tagjaiból kell választani.

A helybizottság elnököt és titkárt választ. Kivétel a budapesti helybizottság, melynek elnöke és titkára a Központi Bizottság elnöke, illetőleg titkára.

A helybizottságok a Központi Bizottság megbízása alapján nem csupán székhelyükön, hanem a környékükön levő városok kórházában (lehetőleg a megfelelő orvosi kamarai területen) is rendezhetnek továbbképző tanfolyamokat.

9. §.

A Bizottság ügyrendjét maga állapítja meg és azt a m. kir. vallás-és közoktatásügyi miniszter hagyja jóvá. A helybizottságok ügyrendjüket saját hatáskörben állapítják meg, de érvényükhöz a Központi Bizottság hozzájárulása szükséges.

10. §.

A Bizottság bevételeiről és kiadásairól elszámolás készítendő; a bevételek és kiadások a m. kir. Postatakarékpénztár közvetítésével csekk-számlára folynak be, illetőleg arról folyósítatnak. Utalványozási joga általában csak a Bizottság elnökének van, kivéve a pénztárost, aki készkiadásokra 50 pengőig utalványozhat az elnök hozzájárulásával; ez utóbbi összegekről a pénztáros az elnök és a pénztárvizsgálóbizottság tagjai által hitelesített kézipénztárnaplót köteles vezetni. A postacsekkszámlán átfutott tételekről és az egész pénzkezelésről a pénztáros külön szabályszerű könyvelést köteles vezetni. Az évi rendes közgyűlés előtt az összes könyvek lezárandók és a mérleg összeállítandó, s ez az elnök, a pénztáros és a pénztárvizsgálóbizottsági tagok által hitelesítendő. A vidéki helybizottságoknak önálló pénzkezelésük ninesen, azt a Központi Bizottság látja el.

11. §.

Ez a Szervezeti Szabályzat jóváhagyása napján lép életbe.

Budapest, 1938. évi június hó 30-án.

KÖRRENDELET.

Valamennyi közkórház igazgatójának.

Az orvosi tudomány napról napra történő állandó fejlődése és haladása a gyakorlóorvosok részére fontos és egyúttal súlyos jelentőségű kérdést tart állandóan felszínen továbbképzésük s a tudomány haladásával való lépéstartásuk szempontjából.

Anyagi eszközök viszont részint nehezen, vagy egyáltalában nem teszik azt lehetővé, hogy megfelelő számú szakfolyóiratot járassanak, részint pedig azt, ami még fontosabb, hogy a tudomány újabb vívmányait gyakorlati úton is elsajátítsák.

Tekintettel arra, hogy a jólképzett orvosok kérdése általános egészségügyi és betegellátási szempontból országos érdeket jelent, a magam részéről lehetőséget kívánok részükre biztosítani, hogy úgy elméleti, valamint gyakorlati tudásukat kiegészíthessék és az orvosi tudomány időszerű és a gyakorlatba is átvitt legújabb eredményeiről tájékozást nyerjenek, illetve ezeket magukévá tegyék.

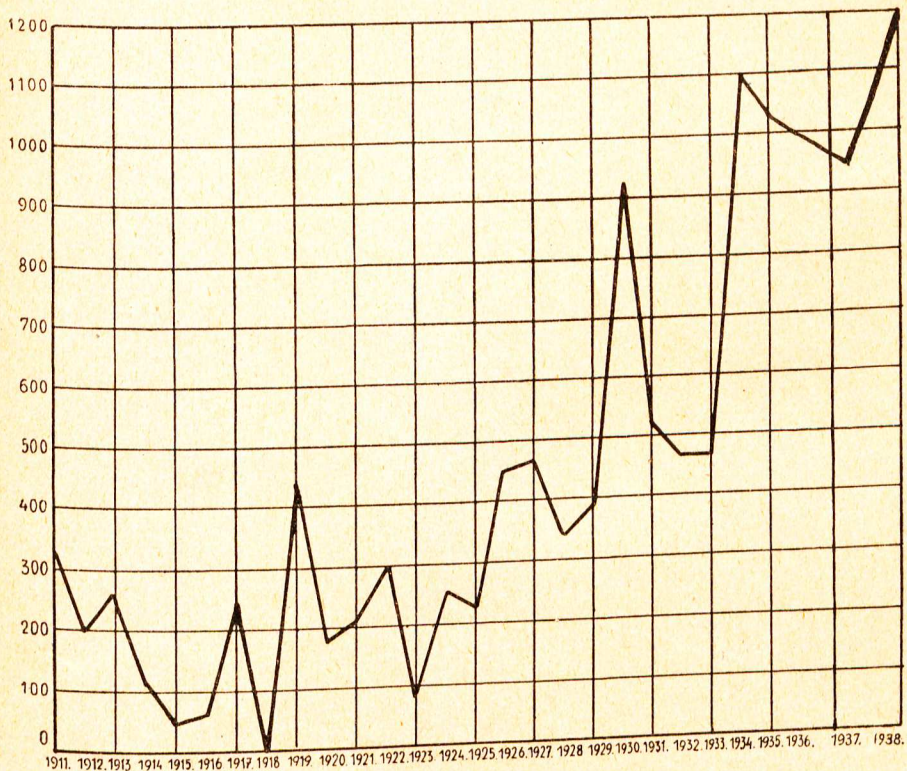
Erre a célra a közkórházakban és gyógyintézetekben az igazgatófőorvos, illetve osztályos-főorvos vezetése mellett való oktatásokat és foglalkoztatásokat tartom alkalmasnak és pedig akként, hogy ezen idő alatt esetleg a kórház valamennyi, vagy legalább is több betegosztályára nyerjenek beosztást. E célból — nézetem szerint — körülbelül 3—6 heti ott való tartózkodásukra van szükség.

Mint hogy a rendelkezésre álló idő legjobban akként használható ki, ha az illető orvosok a kórház életébe a lehetőség szerint teljesen bekapcsolódnak, legeelszerűbbnek látszik — amellet, hogy az illetők anyagi erejét is legkevésbé veszi igénybe — az, hogy lehetőleg a kórház ellátásában részesüljenek.

A kórházak szűkreszabott átalányai és bevételei sajnálatosan nem teszik azt lehetővé, hogy ezzel az intézkedéssel költségvetésük — főképen a szegénybetegápolás — rövidséget szenvedjen, miért is az ilyen továbbképzés céljából a kórházat igénybevevő gyakorlóorvosoknak a részükre lakást (férőhelyet) ingyenesen biztosítson, nem teszek észrevételt. Mosa-tásukról természetesen maguk tartoznak gondoskodni.

Felhívom Igazgató Urat, tegyen jelentést hozzám arról, hogy a vezetése alatt álló kórház a fentjelzett orvostovábbképzésbe miként, mely szakokat illetően óhajt bekapcsolódni. Egyúttal a továbbképzés tartamára, programmjára vagy egyéb körülményeire is tegye meg esetleges javaslatait.

Budapest, 1938. évi április 17-én.

Az Orvosi Továbbképzés Központi Bizottsága által rendezett tanfolyamok látogatottsága: 1911—1938.

A háború, a forradalmak s az infláció által okozott visszaesést fejlődés követte, mely az 1929/30-ik költségvetési év felemelt szubvenciója hatása alatt jelentékeny mértéket öltött. A gazdasági krízis alatt bekövetkezett redukciónak visszaesést okozott, melyet változatlan anyagi támogatás mellett a tanfolyamok decentralizációja kiegyenlített.